

اتاق بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی تهران
معاونت بررسی‌های اقتصادی

بررسی فرضیه صادرات مجدد کالاهای وارداتی اساسی در سال ۱۳۹۷

در سال ۱۳۹۷، ۵۳۶۳ کد تعرفه هشت رقمی به ارزش ۴۲٫۶ میلیارد دلار وارد کشور شده که از میان آنها، ۳۴۳۴ ردیف تعرفه مشابه به ارزش ۲۸ میلیارد دلار صادرات نیز داشته است. بنابراین احتمال صادرات مجدد در رابطه با برخی کالاهای وارداتی گمان می‌رود. از طرفی، عده‌ای بر این باورند در سال ۱۳۹۷ چنین فرضیه‌ای برای واردات کالاهای اساسی نیز قابل تعمیم بوده است و ارزش ۴۲۰۰ تومانی، به کالاهای اساسی تخصیص یافته که مجدداً در این سال صادر شده‌اند. لذا بررسی موضوع صادرات مجدد در خصوص کالاهای اساسی وارداتی ضرورت می‌یابد. در این باب، تنها آمار رسمی در دسترس جهت بررسی فرضیه مذکور، آمارهای تجارت خارجی گمرک است که در ادامه مورد بررسی قرار می‌گیرد.

خردادماه ۱۳۹۸

تهیه شده توسط فرسوخ کریمی امیکاسر

معاونت بررسی های اقتصادی

عده‌ای بر این باورند که در سال ۱۳۹۷، ارزش ۴۲۰۰ تومانی، غالباً به کالاهای اساسی تخصیص یافته که صادرات مجدد داشته‌اند. در این باب، تنها آمار رسمی در دسترس جهت بررسی فرضیه مذکور، آمارهای تجارت خارجی گمرک است که در ادامه مورد بررسی قرار می‌گیرد. پیش از ورود به موضوع واردات کالاهای اساسی، به طور کلی واردات کالایی سال ۱۳۹۷ از حیث صادرات مجدد مورد ارزیابی قرار خواهد گرفت و نکاتی در این زمینه ارائه خواهد شد.

صادرات محصولات وارداتی سال ۱۳۹۷

در سال ۱۳۹۷، ۵۳۶۳ کد تعرفه ۸ رقمی کالایی به ارزش ۴۲٫۶ میلیارد دلار وارد شده است که از این تعداد، ۳۴۳۴ ردیف تعرفه مشابه، در سال مذکور صادرات نیز داشته‌اند. نکته قابل توجه این است که در این سال مجموع ارزش صادرات اقلام مشابه وارداتی کشور، ۲۸ میلیارد دلار بوده است. به عبارتی؛ حدود ۶۳ درصد ارزش صادرات کالایی کشور مربوط به اقلامی می‌شود که با همان کد تعرفه و در همان سال واردات هم داشته‌اند.

بررسی‌ها نشان می‌دهد حدود ۳۶ درصد (به لحاظ ارزشی) از محصولات وارداتی سال ۱۳۹۷، صادرات نداشته‌اند. در جدول ۱، فهرست ۲۰ مورد از اقلامی که در سال ۱۳۹۷ واردات داشته، اما صادراتی برای آنها صورت نگرفته، درج شده است. در بین این اقلام «قطعات منفصله جهت تولید اتومبیل سواری» با کد تعرفه ۹۸۸۷۰۳۱۲، بیشترین ارزش واردات را به خود اختصاص داده است. «سایر قطعات بی‌استخوان منجمد از نوع گاو»، «اجزاء و قطعات رآکتورهای هسته‌ای» نیز در رده‌های پس از آن به لحاظ ارزش واردات قرار دارند.

جدول ۱- ارزش و مقدار واردات ۲۰ قلم عمده صرفاً وارداتی بدون عملکرد صادراتی در سال ۱۳۹۷

تعرفه	شرح تعرفه	وزن (هزار تن)	ارزش (میلیون دلار)
۹۸۸۷۰۳۱۲	قطعات منفصله جهت تولید اتومبیل سواری ردیف ۸۷۰۳ بنزینی با حجم سیلندر ۲۰۰۰ سی‌سی با ساخت داخل ۱۴٪ تا کمتر از ۳۰٪ به استثنای لاستیک	۱۷۵.۵	۱۳۸۰.۲
۰۲۰۲۳۰۹۰	سایر قطعات بی‌استخوان منجمد از نوع گاو	۱۱۳.۸	۴۷۴.۵
۸۴۰۱۴۰۰۰	اجزاء و قطعات رآکتورهای هسته‌ای	۱.۱	۳۸۶.۱
۹۸۸۷۰۳۱۳	قطعات منفصله جهت تولید اتومبیل سواری ردیف ۸۷۰۳ بنزینی با حجم سیلندر ۲۰۰۰ سی‌سی با ساخت داخل ۳۰٪ تا کمتر از ۵۰٪ به استثنای لاستیک	۳۲.۸	۲۹۷.۹
۸۵۰۲۲۰۱۰	مولد گازی تولید همزمان برق و گرما دارای موتور پیستونی جرقه‌ای-احتراقی	۹.۶	۲۳۹.۶
۹۸۸۷۰۱۲۲	قطعات منفصله تراکتور جاده‌ای برای نیمه تریلرها با ساخت داخل ۱۴٪ تا کمتر از ۲۰٪ به استثنای موتور، گیربکس، اکسل، کولر، جعبه فرمان و لاستیک	۱۸.۵	۱۷۳.۳
۹۰۱۸۳۹۲۵	لوازم مصرفی آنژیوگرافی و آنژیوپلاستی (صرفاً شامل شیت شریانی-انواع کاتتر (قلب، عروق، مغز)-بالن-استنت-استنت گراف-گاید وایر-کویل-مسدودکننده-رابط فشار قوی-دریچه هموستاتیس-منیفولد	۰.۴	۱۶۹.۷
۳۰۰۴۳۱۹۰	سایر داروهای دارای هورمون‌ها یا سایر محصولات شماره ۲۹۳۷ فاقد آنتی بیوتیک که تولید مشابه داخلی ندارند	۰.۸	۱۶۷.۸
۰۲۰۴۱۰۰۰	لاشه و شقه بره، تازه یا سرد کرده	۲۰.۲	۱۴۴.۸

جدول ۱- ارزش و مقدار واردات ۲۰ قلم عمده صرفاً وارداتی بدون عملکرد صادراتی در سال ۱۳۹۷

تعرفه	شرح تعرفه	وزن (هزار تن)	ارزش (میلیون دلار)
۳۸۱۱۲۱۰۰	افزودنی‌ها برای روغن‌های روان‌کننده دارای روغن‌های نفتی یا روغن‌های حاصل از مواد معدنی قیری	۳۳.۷	۱۳۲.۲
۴۷۰۳۲۱۰۰	خمیرچوب شیمیائی، آماده شده یا سود یا با سولفات، غیر از خمیرها از درجه حل‌شونده، نیمه سفید شده تیره کاج	۱۱۷.۹	۱۱۷.۵
۳۰۰۴۳۲۹۰	سایر داروهای حاوی هورمون‌های کورتی کوستروئیدی مشتقات یا مشابه‌های ساختاری آن‌ها که تولید داخلی ندارند	۰.۴	۱۱۱.۵
۱۷۰۱۱۳۰۰	شکر تصفیه نشده بدون اضافه کردن مواد خوشبو کننده یا مواد رنگ کننده از نیشکر	۲۸۱.۲	۱۰۲.۷
۹۸۸۷۰۴۳۲	قطعات منفصله جهت تولید وسیله نقلیه حمل و نقل کالا با وزن بیش از ۵ تن دیزل و بنزین با ساخت داخل ۱۴٪ تا کمتر از ۳۰٪ به استثنای موتور، گیربکس، اکسل، جعبه فرمان، کولر و لاستیک	۱۱.۲	۹۶.۲
۸۵۱۷۶۱۲۰	دستگاه گیرنده و فرستنده از نوع SDH به ظرفیت ۱۵۵ مگابیت بر ثانیه (STM-۱) و بالاتر	۱.۴	۹۳.۴
۴۷۰۳۲۹۰۰	خمیرچوب شیمیائی آماده شده یا سود یا با سولفات، نیمه سفیدشده یا سفیدشده از غیر تیره کاج	۱۰۰.۵	۹۰.۴
۸۵۱۷۶۱۱۰	دستگاه گیرنده و فرستنده از نوع PDH با ظرفیت بالاتر از ۳۴ مگابیت بر ثانیه	۰.۲	۸۷.۴
۳۹۰۶۹۰۷۰	پودر جاذب و پلیمرهای اکریلیک جامد	۴۵.۹	۸۵.۱
۸۴۷۰۵۰۱۰	دستگاه‌های کارت خوان که ترمینال پرداخت الکترونیکی آن‌ها بوسیله کارت‌های اعتباری می‌باشند	۰.۷	۸۳.۴
۹۸۸۷۰۳۲۲	قطعات منفصله جهت تولید اتومبیل سواری ردیف ۸۷۰۳ بنزینی با حجم سیلندر بیشتر از ۲۰۰۰ سی‌سی لغایت ۲۵۰۰ سی‌سی با ساخت داخل ۱۴٪ تا کمتر از ۳۰٪ به استثنای لاستیک	۸.۹	۸۲.۱

منبع: گمرک ج.ا.

صادرات کالاهای اساسی وارداتی سال ۱۳۹۷

همانطور که در ابتدا گفته شد اخیراً گفته‌هایی مبنی بر صادرات مجدد اقلام اساسی وارد شده به کشور (مشمول ارز ۴۲۰۰ تومانی) در سال ۱۳۹۷ مطرح شده است. نتایج بررسی بخش قابل توجهی از کدهای تعرفه متناظر با کالاهای اساسی مشمول ارز ۴۲۰۰ تومانی^۱ نشان می‌دهد اغلب این کالاها در سال ۱۳۹۷ صادرات نداشته‌اند. بنابراین به نظر می‌رسد چنین فرضیه‌ای مبنی بر صادرات مجدد تمامی کالاهای اساسی در سال ۱۳۹۷ قابل اثبات نیست. البته شایان ذکر است این بررسی‌ها مربوط به آمار رسمی کشور بوده و ممکن است بخشی از صادرات کشور مربوط به قاچاق معکوس باشد که در آمارهای رسمی درج نمی‌شود.

اقلام مندرج در فصول ۱ تا ۲۳ و فصل ۳۰ کتاب مقررات صادرات و واردات در برگیرنده محصولات کشاورزی و دارویی کشور است که در سال ۱۳۹۷، واردات این کالاها تحت ۴۳۵ ردیف تعرفه ۸ رقمی و در مجموع حدود ۲۰,۴ میلیون تن به ارزش

^۱ در بررسی این فرضیه، با توجه به اینکه فهرست کالاهای اساسی بر اساس شرح کالا منتشر شده و تطبیق دقیق تمامی کالاهای اساسی با کدهای تعرفه هشت رقمی به راحتی امکان‌پذیر نیست، فصول ۱ تا ۲۳ و فصل ۳۰ کتاب مقررات صادرات و واردات، به عنوان کالاهای اساسی در نظر گرفته شده‌اند.

معاونت بررسی های اقتصادی

۱۲ میلیارد دلار بوده است. صادرات متناظر برای هر یک از این اقلام در مجموع ۱.۶ میلیون تن به ارزش ۲ میلیارد دلار در سال ۱۳۹۷ بوده است. جدول ۲، فهرست ۵۰ قلم از این کالاها که بخشی از آنها را کالاهای اساسی تشکیل می‌دهد، با بالاترین ارزش واردات در سال ۱۳۹۷ به همراه ارقام متناظر هر کالا برای صادرات را نشان می‌دهد.

برخی ملاحظات در رابطه با جدول ۲ قابل طرح هستند:

- در خصوص برخی کالاهای این فهرست که تولید داخلی ندارند، ارزش صادرات نسبتاً بالای متناظر با آنها تامل برانگیز است. از جمله این کالاها می‌توان به دارو با کد تعرفه ۳۰۰۴۳۹۹۰ اشاره کرد.
- نظر به اینکه برخی کدهای تعرفه، چندین کالای مشابه را در بر می‌گیرند، باید توجه داشت که رقم متناظر هر یک از کالاها لزوماً مربوط به صادرات همان کالایی نیست که عیناً وارد شده است.
- در میان کالاهای اساسی اقلام متعددی وجود دارد که علیرغم واردات، صادراتی برای آنها درج نشده یا ارزش صادرات آنها بسیار محدود است.
- با توجه به جدول ۲، به نظر می‌رسد ارزش صادرات برخی کالاهای اساسی مانند لپه، لوبیای سفید و شیر خشک اطفال از ارزش واردات آنها بیشتر بوده است. در آذرماه سال گذشته، گمرک ایران بخشنامه‌ای در خصوص ممنوعیت صادرات انواع حبوبات، از ابتدای دی ماه ۱۳۹۷، ابلاغ کرده است. بر این اساس، به نظر می‌رسد رقم صادرات حبوبات مربوط به نه ماهه ابتدای سال ۱۳۹۷ باشد.

جدول ۲- فهرست اقلام منتخب کالای کشاورزی، غذایی و دارویی برحسب ارزش و مقدار واردات و صادرات در سال ۱۳۹۷

صادرات	صادرات	واردات	واردات	شرح تعرفه	تعرفه	ردیف
ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)			
۰,۱۱	۰,۲۶	۲,۰۸۹,۵۰	۸,۹۵۵,۹۰	ذرت دامی	۱۰۰۵۹۰۱۰	۱
۳,۵۲	۱,۹۷	۱,۶۲۲,۱۰	۱,۶۰۷,۲۰	برنج نیمه سفیدشده (Semi milled Rice) یا برنج کامل سفید شده (Wholly milled Rice) حتی صیقلی یا براق شده	۱۰۰۶۳۰۰۰	۲
۰,۰۲	۰,۰۲	۱,۱۶۱,۱۰	۲,۵۳۸,۷۰	لوبیای سویا به جز دانه حتی به صورت خرد شده	۱۲۰۱۹۰۰۰	۳
۰,۵۴	۱,۰۹	۶۵۱,۲	۱,۴۲۹,۹۰	کنجاله (Oilcake) و سایر آخال‌های جامد، حتی خرد شده یا به هم فشرده به شکل حبه یا گلوله که از استخراج روغن سویا به دست می‌آید.	۲۳۰۴۰۰۰۰	۴
۰,۸۲	۳,۳۴	۶۰۲,۶	۲,۶۴۸,۵۰	جو به استثنای بذر	۱۰۰۳۹۰۰۰	۵
۱,۵۶	۰,۸۳	۵۲۱,۹	۶۴۱,۲	روغن دانه آفتابگردان، روغن گلرنگ یا زعفران کاذب (کارتام) خام	۱۵۱۲۱۱۰۰	۶
۰	۰	۴۷۴,۵	۱۱۳,۸	سایر قطعات بی‌استخوان منجمد از نوع گاو	۲۰۲۳۰۹۰	۷
۲۸,۷۶	۰,۰۷	۴۱۲,۱۶	۳,۸۴	سایر مکمل‌های دارویی برای خرده فروشی که تولید داخلی مشابه ندارند	۳۰۰۴۹۰۹۰	۸
۱۹,۲۵	۱۱,۲۹	۲۸۰,۸	۴۱۶	RBD پالم اوایل در ظروف ۲۰۰ لیتری و بیشتر	۱۵۱۱۹۰۱۰	۹
۱,۸۱	۰,۰۱	۲۴۵,۰۷	۱,۱۱	سایر داروهایی که تولید داخلی ندارند دارای هورمون یا محصولات ۲۹۳۷ فاقد انتی بیوتیک غیر مذکور	۳۰۰۴۳۹۹۰	۱۰

جدول ۲- فهرست اقلام منتخب کالای کشاورزی، غذایی و دارویی برحسب ارزش و مقدار واردات و صادرات در سال ۱۳۹۷

صادرات	صادرات	واردات	واردات	شرح تعرفه	تعرفه	ردیف
ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)			
۵,۴۴	۴,۲۹	۲۲۳,۹	۴۷,۴	چای سیاه (تخمیر شده) و چای جزئا تخمیر شده کوبیده در بسته بندی غیر خرده فروشی	۹۰۲۴۰۱۰	۱۱
۳۲,۷۲	۰,۳۶	۲۱۸,۸۸	۰,۷۲	آنتی سرماها و سایر مشتقات خونی	۳۰۰۲۱۲۰۰	۱۲
۰,۹۹	۰,۱۵	۲۱۲,۴	۳۲,۶	کره بسته بندی شده به صورت بسته های بیش از ۵۰۰ گرم	۴۰۵۱۰۲۰	۱۳
.	.	۱۶۷,۸۳	۰,۷۹	سایر داروهای دارای هورمون ها یا سایر محصولات شماره ۲۹۳۷ فاقد آنتی بیوتیک که تولید مشابه داخلی ندارند	۳۰۰۴۳۱۹۰	۱۴
.	.	۱۴۴,۸	۲۰,۲	لاشه و شقه بره، تازه یا سرد کرده	۲۰۴۱۰۰۰	۱۵
۰,۰۶	۰,۰۵	۱۲۱,۹	۱۵۴,۹	روغن خام سویا، حتی صمغ گرفته	۱۵۰۷۱۰۰۰	۱۶
.	.	۱۱۸,۷	۱۶,۹	لاشه و شقه حیوانات از نوع گوسفند (به استثنای بره) تازه یا سرد کرده	۲۰۴۲۱۰۰	۱۷
.	.	۱۱۱,۴۸	۰,۴۵	سایر داروهای حاوی هورمون های کورتی کوستروئیدی مشتقات یامشابه های ساختاری آن ها که تولید داخلی ندارند	۳۰۰۴۳۲۹۰	۱۸
.	.	۱۰۲,۷	۲۸۱,۲	شکر تصفیه نشده بدون اضافه کردن مواد خوشبو کننده یا مواد رنگ کننده از نیشکر	۱۷۰۱۱۳۰۰	۱۹
۰,۰۶	۰,۰۴	۹۷,۱	۹۶,۵	عدس (Lentil) خشک، غلاف کنده، حتی پوست کنده یا شده	۷۱۳۴۰۰۰	۲۰
۰,۰۶	.	۸۸,۳۵	۰,۷	سایر داروها دارای هورمون یا سایر محصولات شماره ۲۹۳۷ فاقد آنتی بیوتیک ها دارای تولید داخلی مشابه	۳۰۰۴۳۹۱۰	۲۱
۷۴,۲۶	۴۶,۶۸	۷۵,۶	۶۹,۴	سایر سبزیجات غلاف دار خشک شده حتی پوست کنده یا لپه شده بجز لپه	۷۱۳۲۰۹۰	۲۲
۱۰,۶۸	۹,۷۹	۶۶,۵	۱۴,۴	چای سیاه (تخمیر شده) و جزئا تخمیر شده به نحوی دیگر بجز ردیف های ۰۹۰۲۴۰۱۰	۹۰۲۴۰۹۰	۲۳
.	.	۴۳,۱	۰,۰۸	واکسن ها برای پزشکی	۳۰۰۲۲۰۰۰	۲۴
۰,۱	۰,۰۱	۴۱,۶۱	۰,۱۱	سایر مشتقات خونی و محصولات مصونیت بخش، حتی اگر تغییر یافته باشد یا از طریق فرآیندهای حاصل از بیوتکنولوژی به دست آمده باشد و سایر محصولات مشابه	۳۰۰۲۹۰۹۰	۲۵
.	.	۴۱,۴۹	۰,۲۱	سایر واکسن ها برای دام پزشکی غیر مذکور	۳۰۰۲۳۰۹۰	۲۶
۰,۱۲	۰,۰۴	۲۸,۴	۲۱,۹	لوبیا چیتی	۷۱۳۳۳۱۰	۲۷
۰,۴۳	۰,۰۷	۲۸,۳۶	۰,۲۴	سایر داروهای حاوی سایر آنتی بیوتیک که تولید داخلی ندارند بصورت خرده فروشی	۳۰۰۴۲۰۹۰	۲۸
.	.	۱۹,۹	۳,۴	سایر قطعات گوشت های از نوع گوسفند، منجمد به صورت با استخوان	۲۰۴۴۲۰۰	۲۹
۰,۱۳	۰,۰۹	۱۶,۲	۱۴,۶	لوبیا قرمز کوچک خشک، غلاف کنده، حتی پوست کنده یا لپه شده	۷۱۳۳۲۰۰	۳۰
.	.	۷,۳۶	۵,۴۳	تخم خوراکی	۴۰۷۲۱۱۰	۳۱

معاونت بررسی های اقتصادی

جدول ۲- فهرست اقلام منتخب کالای کشاورزی، غذایی و دارویی برحسب ارزش و مقدار واردات و صادرات در سال ۱۳۹۷

صادرات	صادرات	واردات	واردات	شرح تعرفه	تعرفه	ردیف
ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)	ارزش (میلیون دلار)	وزن (هزار تن)			
۹,۵۷	۱,۱۳	۷,۳	۰,۵۳	شیرخشک اطفال در بسته بندی های تحت خلا و یک کیلوگرم و کمتر که میزان مواد چرب آن یک و نیم درصد و یا کمتر باشد	۴۰۲۱۰۱۰	۳۲
۰	۰	۵,۵۵	۱,۲۳	مواد اولیه شیرخشک اطفال (پایه) حاوی چربی گیاهی	۴۰۲۲۱۲۰	۳۳
۰	۰	۴,۲۴	۰,۹۶	راسته/گوشت حیوانات از نوع گاو، منجمد	۲۰۲۳۰۲۰	۳۴
۰,۲	۰,۲	۳,۷۲	۳	تخم خوراکی مربوط به انواع گونه های ماکیان تازه	۴۰۷۲۰۱۰	۳۵
۳,۶۵	۲,۰۴	۰,۹۹	۰,۹۲	لپه	۷۱۳۲۰۱۰	۳۶
۰,۳۴	۰,۲۵	۰,۹۳	۱,۰۳	لوبیا از گونه های خشک، غلاف کنده، حتی پوست کنده یا لپه شده	۷۱۳۳۱۰۰	۳۷
۰,۱۳	۰,۰۶	۰,۸۵	۱,۰۴	سایر سبزیجات غلافدار خشک به استثنای انواع لوبیا، نخودفرنگی ها، خشک، غلاف کنده، پوست کنده، لپه شده	۷۱۳۳۹۰۰	۳۸
۰	۰	۰,۶۷۴	۰,۰۷۴	سایر قطعات به صورت با استخوان از گوشت های نوع گوسفند، تازه یا سرد کرده	۲۰۴۲۲۰۰	۳۹
۰,۲۴۸	۰,۲۳۱	۰,۵۳۲	۱,۳۵۱	نخود فرنگی غلاف کنده، خشک کرده حتی پوست کنده	۷۱۳۱۰۰۰	۴۰
۰	۰	۰,۲۹۸	۰,۰۵۹	لاشه و شقه بره، منجمد/ گوشت حیوانات از نوع گوسفند یا بز، تازه، سرد کرده یا منجمد	۲۰۴۳۰۰۰	۴۱
۰	۰	۰,۰۶۳	۰,۰۱۴	به صورت لاشه یا شقه/ گوشت حیوانات از نوع گوسفند یا بز، تازه، سرد کرده یا منجمد	۲۰۴۴۱۰۰	۴۲
۱۹۵,۵۸	۸۴,۳۶	۱۰,۰۶۲,۶	۱۹,۱۴۸,۴۹	مجموع اقلام بالا		
۲,۰۲۸,۱	۱,۶۳۵,۴	۱۱,۹۹۰,۰	۲۰,۳۸۷,۸	مجموع فصول ۱ تا ۲۳ و فصل ۳۰ کتاب مقررات صادرات و واردات		

منبع داده ها: گمرک ج.ا.ا